

Від головного редактора

СВІТОГЛЯД

Джотто ді Бондоне. Поклоніння волхвів, 1304—1306 рр.

Чому Різдво святкують 25 грудня (за Григоріанським календарем) та 7 січня (за Юліанським)?

Мова йде не про розходження календарних систем (про це я вже писав у “Світогляді” №6, 2016 р.), а про точну дату народження *Ісуса Христа*. Біблія на це запитання відповіді не дає. Однак в ній згадано окремі події (перепис населення, запроваджений кесарем *Августом* незадовго до народження Ісуса; пастихи жили в полі та вночі стерегли свої отари), які вказують, що Ісус не міг народитися взимку.

А чи є якісь інші можливості встановити дату народження Ісуса Христа? Тут на допомогу приходять астрономія. Найнадійніша реконструкція дат історичних подій здійснюється шляхом співставлення земних подій та небесних явищ, які піддаються більш-менш точному датуванню.

Що ж це за подія?

В Євангелії згадується Вифлеємська зоря, яка привела трьох волхвів зі Сходу (за традицією, це з Персії) спочатку до Єрусалиму, а потім до Вифлеєму. Зоря сховалася за горизонтом, а волхви знайшли *Марію* та її сина.

Чи існувала така зоря? Достеменно не доказано, а кандидатами на таке явище вважаються комета Галлея, з'єднання планет Сонячної системи, поява нової зорі чи наднової та інші.

Комета Галлея

Ця комета увійшла до числа кандидатів на Вифлеємську зорю завдяки *Джотто ді Бондоне* (італ. *GiOTTO di Bondone*; бл. 1267—1337) — італійському майстру живопису, одному з предвісників епохи Відродження. Фрески Джотто на біблійну тематику в капелі Скровеньї (Падуя) належать до шедеврів світового мистецтва.

Мені пощастило бачити ці фрески у 1986 році завдяки участі у виконанні знаменитого радянського космічного проекту “ВЕГА” з дослідження комети Галлея та співпраці з Європейським космічним агентством при здійсненні ним аналогічного космічного проекту “Джотто”.

Вважається, що на фресці “Поклоніння волхвів” Джотто зобразив появу комети Галлея, період обертання якої навколо Сонця становить приблизно 76 років. Її поява на небі у ті часи датується 12 роком до н.е., на початку листопада.

Але тут є сумнів. Появу такого дивовижного явища, як яскрава комета, помітили б жителі Іудеї та зафіксували б у своїх хроніках. Тому більшість дослідників перевагу надають гіпотезі про з'єднання планет.

З'єднання планет

Англійський астроном *Девід Хагс*, вивчивши стародавні астрономічні записи, знайшов рідкісне з'єднання Юпітера та Сатурна у сузір'ї Риб 15 вересня 7 року до н.е. За *Йоганом Кеплером* 6 року до н.е. відбувалося з'єднання Юпітера, Сатурна і Марса (початок березня). Встановлено також, що в ці часи відбувалося з'єднання Венери з Юпітером (12 серпня 2 року до н.е.).

Отже, дані про з'єднання знімають протиріччя щодо народження Христа у зимову пору.

Спалах нової зорі

У китайських літописах були знайдені астрономічні записи 5 року до н.е. про спалах нової зорі весною, яка сяяла протягом 70 днів.

Англійські астрономи *Кларк*, *Перкінсон* та *Стефансон* зробили прив'язку стародавнього запису події і встановили координати нової зорі у сузір'ї Козерога. Вифлеємську зорю можна було бачити в Єрусалимі на півдні в кінці вересня.

Отже, всі ці реконструкції, а також новітні історичні дослідження вказують, що Ісус Христос народився десь в інтервалі від 12 до 2 року до нашої ери в літню чи осінню пору року.

Тож звідки взялася дата 25 грудня? Цей день було вибрано на Вселенському соборі у IV ст. Згідно з “Британською енциклопедією” церковні ієрархи “воліли”, аби цей день народження Христа збігся з язичницьким святом римлян на честь “дня народження непереможного Сонця”, а саме на день зимового сонцестояння. У книжці “Дохристиянські вірування українського народу” митрополит *Лларіон* (проф. *Іван Огієнко*) пише: “Християнство заступило перше Свято народження Сонця Святом Народження Христа”.

У наш час християнська церква вважає дату народження Ісуса Христа умовною і загальноприйнятною. ■

Ярослав Яцків